

Оцінювання успішних практик дотримання академічної доброчесності в акредитаційних процедурах

Артем Артюхов

член Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

член робочої групи “Research Integrity” (EURODOC)

керівник Групи сприяння академічній доброчесності СумДУ

18 вересня 2020 р.

Замість вступу...

**Нормативна база
or/and/versus
дієві механізми**

Нормативна база

- Положення про групу сприяння академічній доброчесності – завдання та функції, механізми управління процесом дотримання академічної доброчесності
- Кодекс академічної доброчесності – принципи і фундаментальні цінності, види порушень, академічна відповідальність (загальний перелік), підписання декларації.
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин – система сприяння дотриманню принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, управління процесом дотримання академічної доброчесності на загальноуніверситетському та локальному рівнях, відповідальність за порушення (конкретизований перелік), порядок перевірки робіт (алгоритм для учасників), заходи з попередження порушень
- Методична інструкція щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень – порядок перевірки робіт (технологія, програмні засоби)
- Положення про Студентську агенцію співдії якості освіти – формування та реалізація спільно з Групою сприяння академічній доброчесності плану заходів студентського ректорату та Агенції з популяризації академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти, участь у створенні та вдосконаленні нормативної бази з питань академічної доброчесності.
- Наказ «Щодо створення університетської Комісії з етики та управлінням конфліктами»
- Наказ «Про підписання декларацій про дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу»

Погляд ззовні: досвід акредитаційної експертизи

Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми

Забезпечення академічної доброчесності має бути частиною внутрішньої системи забезпечення якості ЗВО і передбачає, як мінімум, такі елементи як (1) політику, стандарти та внутрішню нормативну базу ЗВО з цього питання; (2) інституційне забезпечення – наявність окремого структурного підрозділу (посадової особи), який (яка) опікується питаннями академічної доброчесності, або чіткий розподіл відповідних функцій та повноважень між наявними структурними підрозділами (посадовими особами) ЗВО; (3) відповідні інформаційно-технологічні засоби.

N.B.!!!

Дотримання академічної доброчесності не зводиться лише до наявності певних процедур та інших інституційних механізмів. Академічна доброчесність має бути в основі інституційної культури ЗВО, і це має бути відчутним. ЗВО має приділяти увагу доведенню цінності, політик та процедур академічної доброчесності до усіх учасників освітнього процесу.

Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності

- опис університетської системи забезпечення академічної доброчесності;
- кодекс академічної доброчесності;
- управління процесом дотримання академічної доброчесності на загальноуніверситетському та локальному рівнях;
- Група сприяння академічній доброчесності: завдання та функції;
- Комісія з академічної доброчесності та Комісія з етики та управління конфліктами;
- відповідальність за дотримання академічної доброчесності та її порушення;
- порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату;
- заходи з попередження порушень академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності закладу вищої освіти;
- підписання учасниками освітньо-наукового процесу Декларацій про дотримання академічної доброчесності.

Норми проведення експертизи в частині забезпечення принципів академічної доброчесності

- Експерт повинен ознайомитися із політикою та стратегією розвитку ЗВО щодо дотримання принципів академічної доброчесності і переконатися у наявності всіх її структурних елементів (напр. чи всі учасники освітнього процесу охоплені нею, чи передбачено в ній механізми комунікації та моніторингу, тощо).
- Експерт повинен перевірити, чи виконує ЗВО взяті на себе зобов'язання, висловлені в цій політиці (напр. чи є курс з академічного письма чи інші навчальні засоби здобуття відповідних навиків в освітній програмі, тощо).
- Експерт повинен перевірити, чи існують механізми для забезпечення об'єктивної перевірки знань і результатів навчання здобувачів освіти.

Норми проведення експертизи в частині забезпечення принципів академічної доброчесності

- Експерт повинен ознайомитись з інформаційно-технологічним забезпеченням процесу перевірки студентських кваліфікаційних робіт на наявність текстових, ілюстративних та інших запозичень без належного посилання (функціонування інституційного репозитарію та процедура розміщення студентських кваліфікаційних робіт в ньому, програмні засоби для перевірки студентських кваліфікаційних робіт і критерії їх застосування (перевірка тексту, таблиць, ілюстрацій тощо), наявність заяви (пам'ятки) щодо дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, авторської угоди щодо передачі прав, обробки, збереження і оприлюднення навчальних та кваліфікаційних робіт, пам'ятки із запобігання плагіату, керівництва по уникненню плагіату, керівництва по протидії плагіату, схеми дій по боротьбі із плагіатом тощо).

Норми проведення експертизи в частині забезпечення принципів академічної доброчесності

- Експерт повинен довільно обрати студентські кваліфікаційні роботи для перевірки на наявність текстових, ілюстративних та інших запозичень без належного посилання.
- Експерт повинен перевірити стан і порядок роботи ЗВО з конкретними виявленими фактами академічної недоброчесності.
- Експерт повинен проаналізувати результати опитування студентів щодо дотримання академічної доброчесності для довільно обраних дисциплін.
- Експерт повинен зустрітися з викладачами і студентами для виявлення стану і рівня усвідомлення ними принципів академічної доброчесності.

Підкритерій 5.4

Підкритерій 5.4

У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Підкритерій 5.4

Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?

Уточнювальні питання

Чи наявні в ЗВО документи та інші матеріали, які містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності? Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення документа (за наявності)

Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?

Уточнювальні питання

Які технологічні рішення використовуються як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?

Яким чином відбувається перевірка на антиплагіат кваліфікаційних робіт?

Чи формується репозитарій кваліфікаційних робіт (зокрема і в межах ОП), якщо такий є?

Які програми перевірки використовуються?

Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОП?

Уточнювальні питання

Яким чином академічна доброчесність стає особистісною мотивацією/переконанням для здобувачів вищої освіти?

Що ЗВО для цього робить?

З якими викликами у сфері дотримання доброчесності зустрічається ЗВО при реалізації ОП? Як їх долає?

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

Уточнювальні питання

Які види реакції можливі в ЗВО на порушення академічної доброчесності?

Чи унормована реакція на порушення академічної доброчесності у нормативних актах та документах?

Чи були випадки виявлення порушення академічної доброчесності на ОП та які заходи у цьому раз були вжиті?

Робота експертної групи

Підкритерій 5.4 - кейс 1

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, які чітко і зрозуміло відображені у “Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти”, “Положенні про організацію освітньої діяльності”, послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації ОП.

Встановлено, що здобувачі та НПП мають достатній рівень обізнаності щодо процедур дотримання академічної доброчесності. У разі наявності понад 41 % плагіату, за результатами перевірки, та чи інша робота не оцінюється та повертається здобувачу на переопрацювання. Порушень академічної доброчесності під час вивчення освітніх компонентів не зареєстровано. На рівні ЗВО передбачено створення комісії з етики для проведення службового розслідування щодо кожного окремого випадку порушення академічної доброчесності.

Підкритерій 5.4 - кейс 2

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності в знайшли відображення у таких нормативно-правових документах: «Положення про організацію освітнього процесу», «Положення про протидію академічному плагіату», «Положення про реєстрацію та передачу прав на службові об'єкти авторського права». В ОП для протидії академічному плагіату використовується онлайн-сервіс Unichesk компанії ТОВ «Антиплагіат». Здобувачі заповнюють та підписують заяву за встановленою формою, якою підтверджується поінформованість щодо можливих санкцій у випадку виявлення фактів плагіату. Відмова у написанні заяви означає недопуск атестаційної роботи до захисту. У разі негативного висновку онлайн-сервісу Unichesk робота повертається на доопрацювання. Неприйнятним вважається рівень оригінальності тексту менше 50%. Всі атестаційні роботи зберігаються в репозиторії. Для популяризації академічної доброчесності серед здобувачів проводиться консультування щодо вимог з написання письмових робіт із наголошенням на принципах самостійності, коректного використання інформації з інших джерел та уникання плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань.

Підкритерій 5.4 - кейс 3

Основними документами, що містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності є: «Концепція розвитку освітньої діяльності на 2018-2022 роки», «Положення про кваліфікаційні роботи», «Положення про академічну доброчесність», «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю». Перевірка магістерських робіт на наявність ознак академічного плагіату є вибірковою (до 50% робіт) та здійснюється за допомогою ліцензійного програмного забезпечення «StrikePlagiarism.com» не пізніше, ніж за 40 днів до захисту. Завідувач кафедри на початку семестру ознайомлює із відповідною нормативною базою всіх учасників освітнього процесу. З різними аспектами академічної доброчесності здобувачі освіти знайомляться при вивченні дисциплін: «Сучасні освітні технології у викладанні *«назва дисципліни»*». Під час роботи експертну групу було ознайомлено з результатами перевірки робіт на плагіат та виявилось, що жодна робота не містить запозичень більше ніж 40%. Відзначається деяке незадоволення студентами процедурою та результатами перевірки, оскільки виявляється велика кількість збігів через наявність у роботах великої кількості назв та термінів. У ЗВО щорічно проводиться письмове анкетування студентів щодо якості освітнього процесу, політики академічної доброчесності, навчально-методичного забезпечення та соціальних питань. Анкету розроблено фахівцями-соціологами із врахуванням всіх складових освітнього процесу у ЗВО.

Підкритерій 5.4 - кейс 4

Із бесіди зі здобувачами було виявлено що не відбувалося порушення академічної доброчесності. Положення про академічну доброчесність є і висвітлено на сайті, також на зустрічі з соціально-психологічним центром було виявлено, що немає порушення академічної доброчесності.

Від самооцінювання до GER

Самооцінювання

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності?

Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

До основних видів реакції, що можливі в ЗВО на порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо); повідомлення батькам чи іншим особам (фізичним або юридичним), які здійснюють оплату за навчання. В разі порушення академічної доброчесності під час захисту кваліфікаційної роботи, здобувач вищої освіти повинен переробити матеріали кваліфікаційної роботи, змінивши тему, а в разі необхідності і керівника роботи. Випадків виявлення порушення академічної доброчесності на ОП не було.

Уточнювальні питання

Які види реакції можливі в ЗВО на порушення академічної доброчесності?

Чи унормована реакція на порушення академічної доброчесності у нормативних актах та документах?

Чи були випадки виявлення порушення академічної доброчесності на ОП та які заходи у цьому раз були вжиті?

Експертна група

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності викладені у Положенні про академічну доброчесність, яке опубліковане на офіційному сайті університету. Інструментом протидії порушенням академічної доброчесності є система Unichesk - платний онлайн-сервіс виявлення запозичень, який перевіряє текстові документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернет і/або у внутрішній базі документів, яка формується в університеті. В університеті організовуються заходи з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності, здійснюється аудіо/відеозапису захисту курсових та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти. Також розроблено процедури реагування на порушення академічної доброчесності. Фактів застосування таких процедур надано не було.

Оцінка критерію 5 - А

Галузева експертна рада

<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність</p>	<p>A</p>	<p>Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють в достатній мірі валідно встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання, форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти, визначено</p>	<p>B</p>	<p>Ситуація з політиками щодо академічної доброчесності не дає вважати цей критерій взірцевим. «Положення про академічну доброчесність...» на сайті не вдається знайти ані в розділі «Документи», ані за допомогою пошуку. У звіті самооцінювання говориться, що воно лише «регламентує організацію системи запобігання та виявлення</p>
---	----------	--	----------	--

		<p>чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності.</p>		<p>плагіату в академічних текстах». Експерти згадують про «заходи з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності, здійснюється аудіо/відеозапису захисту курсових та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти». Все це не дає підстав вважати існування політики «нульової толерантності». Крім цього не зрозуміло, що відбувається з процедурами виявлення та запобігання необ'єктивності оцінювання. До інструментів подолання необ'єктивності віднесено електронні журнали в системі Moodle, проте залишається не зрозумілим, як виявляються і долаються ситуації, коли в електронні журнали виставляють не об'єктивні оцінки. Такі ситуації слід вважати правдоподібними, оскільки однією з форм контролю заявлено усне опитування.</p>
--	--	---	--	---

Оцінка критерію 5 - B

Підкритерій 5.4 – «польові» спостереження

- «...У разі наявності понад 41 % плагіату, за результатами перевірки, та чи інша робота не оцінюється та повертається здобувачу на переопрацювання...»;
- «...Здобувачі заповнюють та підписують заяву за встановленою формою, якою підтверджується поінформованість щодо можливих санкцій у випадку виявлення фактів плагіату. Відмова у написанні заяви означає недопуск атестаційної роботи до захисту...»;
- «...На плагіат перевіряють 10% робіт, які відбираються шляхом жеребкування за участі органів студентського самоврядування...»;
- «...Перевірка магістерських робіт на наявність ознак академічного плагіату є вибірковою (до 50% робіт) та здійснюється за допомогою ліцензійного програмного забезпечення...»;
- «...Неприйнятним вважається рівень оригінальності тексту менше 50%...»;
- «...Із бесіди зі здобувачами було виявлено що не відбувалося порушення академічної доброчесності...».

Підкритерій 5.4 – «правильні відповіді»

- «...перевірка на антиплагіат...»;
- «...довідка на унікальність...»;
- «...довідка на відсоток доброчесності...»;
- «...40 – плагіат, 60 – унікальність...»;
- «...способи підвищення унікальнос...

